

Bilaga 2, Planeringsförutsättningar
för dotterbolagen inom
Stadshuskoncernen inför budget
2020 med plan för 2021-2023

Inledning

Planeringsförutsättningarna innehåller underlag till bolagens arbete med planeringsunderlag inför budget 2020 med plan för 2021-2023. Bolagens budgetunderlag tillsammans med underlag för fastställande av lån- och borgensram ska lämnas till kommunledningsförvaltningen senast den 20 november, beslut tas av kommunfullmäktige den 10 december. Planeringsförutsättningarna är framtagna utifrån underlagen Gemensamt ägardirektiv, OBS-rapporten 2019, Befolkningsprognos för Linköpings kommun 2019-2028, rapport avseende antalet förvärvsarbetare i Linköping fram till 2037, kommunens budget samt Allians för Linköpings samverkansprogram. Rapporterna skickas med i sin helhet som bilaga.

Lagstiftning

Delar av kommunens verksamhet drivs i aktiebolagsform. Enligt Kommunallag (2017:725) 10 kap, § 1 får kommunfullmäktige, om det inte i lag eller annan författning anges att angelägenheten ska bedrivas i en kommunal nämnd, besluta att lämna över skötseln av en kommunal angelägenhet till en juridisk person. De kommunala bolagen utgör således instrument för kommunen att på samma sätt som nämnderna tillgodose kommunmedlemmarnas behov. Kommunens bolagsverksamhet ska, liksom kommunens övriga verksamhet, arbeta för Linköpings kommuns vision, värdegrund, politiska program och mål.

Kommunens bolag lyder under aktiebolagslagen och måste dessutom anpassa verksamheten efter kommunallagen och annan för bolagen relevant lagstiftning. Kommunallagen ställer bland annat krav på inflytande och kontroll över all kommunal verksamhet och då ingår även verksamhet som bedrivs i bolagsform. Bestämmelsen innebär att den verksamhet som överlämnas till bolaget ska falla inom den kommunala kompetensen. Bolagen ska följa de kommunalrättsliga principerna som anges i bolagsordning och ägardirektiv.

Tidplan

Planeringsförutsättningar (maj)

Planeringsförutsättningarna är en sammanställning av demografiutveckling, kommunens ekonomi, utmaningar och medskick till planeringsarbetet samt politisk viljeinriktning för kommande planperiod. Bolagen använder sedan planeringsförutsättningarna för vidare dialog inom verksamheten och för att ta fram budget 2020 med flerårsplan.

Kommunledningsförvaltningens beredning (november)

Bolagen lämnar styrelsebehandlad budget 2020 med plan för 2021-2023 tillsammans med uppgifter avseende fastställande av lån- och borgensram 2020 den 20 november 2019 till kommunledningsförvaltningen enligt beslutad tidplan. Kommunledningsförvaltningen sammanställer inlämnat material för vidare politisk hantering.

Beslut i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige (december)

Kommunstyrelsen den 3 december behandlar och kommunfullmäktige godkänner den 10 december bolagens budgetar och flerårsplaner.

Politisk viljeinriktning

Allians för Linköpings samverkansprogram beskriver den politiska viljeinriktningen och är kommunens övergripande styrdokument. Kommunstyrelsen har i uppdrag att revidera bolagens ägardirektiv utifrån Allians för Linköpings samverkansprogram. De reviderade ägardirektiven fastställdes av fullmäktiges den 26 mars. Bolagens ägardirektiv tillsammans med prioriterade styrdokument (bilaga till gemensamma ägardirektiv) är sedan utgångspunkten i den vidare planeringen av bolagens verksamhet.

Kommunens styrdokument finns samlade på linkoping.se/kommun-och-politik. I planeringen ska bolagen ta hjälp av styrdokumentet som är styrande i den kommunala verksamheten och ger vägledning till vad som behöver göras.

Utmaningar och medskick till planeringsarbetet

Som del i budgetprocessen tar Linköpings kommun varje år fram en kommunövergripande omvärlds- och trendanalys, OBS-rapporten (Omvärldsbevakning- Bedömning – Strategi). Rapporten tas fram med underlag från förvaltningar och bolag men urval och analys svarar Kommunledningsförvaltningen för. Rapporten OBS 2019 avser att ge en samlad, enhetlig och kortfattad bild av nuläget samt identifiera trender inom några viktiga områden för Linköpings kommun. Rapporten finns bifogad till handlingen i sin helhet, nedan följer några utdrag och observandum från rapporten.

- Inkomstspridningen växer och vissa grupper löper större risk för relativ fattigdom
 - Drygt 15 % med en låg ekonomisk standard 2016
- Boendesegregationen minskar men det gör också byggandet och bostadsreserven
 - De förhållandevis dyra bostäder som byggts matchar inte den samlade betalningsförmågan. Kommande tillskott på Linköpings bostadsmarknad motsvarar efterfrågan och behov sett till bostadsstorlekar, typer och kostnadsbild.
- Trångboddheten ökar och kan påverka barns studieresultat
 - 6 000 trångbodda hushåll i Linköping
- En polariserad arbetsmarknad med höga krav på utbildning
 - 74 % av de inskrivna arbetslösa består idag av grupper med utsatt ställning
- En fortsatt stark befolkningstillväxt i kommunen
 - Personer med utländsk bakgrund har fördubblats på 13 år (ökar mycket i skolålder och arbetsför ålder i jämförelse)
 - För att klara befolkningstillväxten behövs 1 050 bostäder per år fram till 2037
 - I Linköping är bostadsreserven minskande och ligger under rekommenderat värde
 - Fortsatt stort behov av nya bostäder speciellt för äldre
 - Fortsatt behov av bostäder som motverkar segregation

Styrdokument

Linköpings kommuns politiska styrdokument styr den kommunala verksamheten och är bland annat beslutade av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen. Vissa av dessa styrdokument gäller för de kommunala bolagen.

Följande styrande dokument ska, där det är tillämpligt, iakttas av de majoritetsägda kommunala bolagen under förutsättning att styrdokumentet inte strider mot respektive bolags bolagsordning, ägardirektiv, tvingande lag eller annan författning.

Policyer:

- Finanspolicy, koncerngemensam
- Borgenspolicy, koncerngemensam
- Riktlinjer för riskinstruktion, koncerngemensam
- Upphandlings- och inköspolicy
- Hållbarhetspolicy för Linköpings kommunkoncern

- Miljöpolicy för Linköpings kommun
- Linköpings rese- och fordonspolicy vid val av tjänstebilar
- Representationspolicy för Linköpings kommun
- Dagvattenpolicy¹
- VA- policy för landsbygden¹

Program:

- Ett delaktigt Linköping, Linköpings funktionshinderpolitiska program
- Aktiv hela livet, Linköpings kommuns idrottspolitiska program
- Handlingsplan för kommunkoncernens insatser 2018-2020 för koldioxidneutralt Linköping 2025
- Kemikalieprogram
- Klimatanpassningsprogram 2018-2021
- Solelprogram

Linköpings demografiska förutsättningar

Befolkningsprognoser som används som underlag till budgeten

Ny befolkningsprognos (Bilaga) togs fram i mars 2019, denna används av bolagen i sitt planeringsarbete.

I befolkningsprognosen beräknas antalet invånare öka med 2 050 personer per år. Det innebär att det beräknade befolkningsantalet år 2028 är 181 700 personer.

Liksom under de senaste åren råder fortsatt osäkerhet om förändringar av födelsetalen, universitetets utveckling, flykting- och anhöriginvandringen och hur arbetsmarknaden i Linköping kommer att stå sig gentemot konkurrerande regioner.

Prognos över antal invånare per den 31 december respektive år, avrundat till hela tiotal

Ålder	2020	2021	2022	2023
Totalt	165 590	167 740	169 780	171 790

Prognos över antal invånare per åldersgrupp den 31 december respektive år, avrundat till hela tiotal

31 dec år	Ålder:									Summa
	0-5	6-12	13-15	16-18	19-24	25-44	45-64	65-79	80-	
2018	11 270	13 248	5 325	5 037	16 569	45 574	36 030	20 099	7 882	161 034
2020	11 340	13 620	5 660	5 390	16 470	47 340	37 050	20 500	8 220	165 590
2025	12 440	13 710	6 080	6 130	17 310	50 140	39 050	21 010	9 840	175 710

I tabellerna ovan redovisas den befolkningsprognos som används som underlag vid framtagande av budget för perioden.

¹ Gäller för kommunala bolag inom samhällsbyggnadssektorn samt Tekniska verken i Linköping AB.

Scenarier över antalet förvärvsarbetande i Linköping fram till 2037

Hösten 2018 tog kommunen fram en rapport gällande Scenarier över antalet förvärvsarbetande i Linköping fram till 2037. Sammanställningen är ett försök att beskriva hur antalet förvärvsarbetande kan förväntas utvecklas i framtiden. Rapporten finns i sin helhet i bilaga, nedan följer några utdrag från rapporten.

Linköpings kommun har haft en mycket stark utveckling av sin arbetsmarknad under de senaste åren. I rapporten framgår att förvärvsfrekvensen i Linköping har ökat kontinuerligt sedan 2009, och under de senaste åren har skillnaden mellan könen successivt blivit allt mindre.

När det gäller hur många förvärvsarbetande som förväntas ha sin arbetsplats i Linköping i framtiden är det nödvändigt att även hänsyn till in- och utpendling. Antalet personer som pendlar in till Linköping för att förvärvsarbete har i stort sett ökat kontinuerligt under de senaste 40 åren. Totalt pendlade 8 036 fler in till Linköping 2016 för att förvärvsarbete än ut från kommunen. Försörjningskvoten² i Linköpings kommun förväntas 2037 uppgå till 0,72, vilket kan jämföras med 0,67 år 2017.

Två olika scenarier för framtida förvärvsfrekvens har beräknats i rapporten. Scenario 1 utgår från att förvärvsfrekvensen i respektive åldersklass är helt oförändrad jämfört med 2016. Nettopendlingen uttryckt som relation mellan dag- och nattbefolkningen är även den oförändrad jämfört med 2016. Scenario två utgår från att förvärvsfrekvensen fortsätter att öka svagt under de kommande åren. För att bedöma storleken av förändringen jämförs nivån för förvärvsfrekvensen 2016 med genomsnittet för perioden 2014-2016. Nettopendlingen hanteras på samma sätt som i scenario 1. Ingen hänsyn är tagen till konjunktursvängningar, inte heller eventuella satsningar på infrastruktur som kan påverka benägenheten att pendla har varit möjligt att ta hänsyn till.

Antalet förvärvsarbetare i dagbefolkningen förväntas enligt scenario 1 öka med ungefär 20 670 personer upp till 103 680 förvärvsarbetande år 2037. Det motsvarar en ökning av antalet förvärvsarbetande med 25 %. Antalet förvärvsarbetare i dagbefolkningen förväntas enligt scenario 2 öka med ungefär 25 630 personer upp till 108 640 förvärvsarbetande år 2037. Det motsvarar en ökning av antalet förvärvsarbetande med 31 procent. Både enligt scenario 1 och scenario 2 förväntas den positiva nettopendlingen för Linköping öka. Enligt scenario 1 förväntas den positiva nettopendlingen öka med 2 400 personer fram till 2037, medan motsvarande ökning enligt scenario 2 uppgår till drygt 2 750 personer. Det innebär att nettopendlingen under de närmaste 20 åren förväntas öka med 34 procent enligt scenario 2.

Utifrån de antaganden som har gjorts förväntas antalet förvärvsarbetande i Linköpings kommun att fortsätta öka i framtiden. Bortsett från de konjunktursvängningar, infrastrukturens satsningar och pensionsreformer som det inte varit möjligt att ta med i beräkningarna förväntas dagbefolkningen i Linköping öka någonstans mellan 20 670 och 25 630 personer under de kommande tjugo åren.

² Försörjningskvoten beräknas genom att summan av dem som är yngre än 20 år eller äldre än 65 år divideras med antalet personer i åldern 20-64 år. Om kvoten blir högre än 1 finns det fler i icke yrkesverksam ålder än i yrkesverksam ålder.

Bilagor

Bilaga 1

Styrning

Linköpings kommun har ansvar för flera viktiga samhällsfunktioner. Kommunen har bland annat i uppdrag att tillhandahålla välfärd, service och tjänster. Kommunens har också en viktig uppgift att utveckla och upprätthålla ett väl fungerande lokalsamhälle. Vissa verksamheter har kommunen en skyldighet enligt lag att ansvara för och andra verksamheter bedriver kommunen frivilligt såsom verksamhet inom kultur, fritid och inom näringslivsutveckling.

Kommunfullmäktiges styrning tar sin utgångspunkt i kommunens uppdrag, styrdokument och majoritetens politiska program.

Majoritetens politiska program

Allians för Linköpings samverkansprogram är politikens övergripande måldokument för mandatperioden och beskriver den politiska viljeinriktningen. Kommunfullmäktige fastställde den 4 december "Allians för Linköpings samverkansprogram" för mandatperioden 2018-2022.

Prioriterade styrdokument

Politiska styrdokument utgör tillsammans med kommunens uppdrag och politisk viljeinriktning grunden för planeringen av budgetåret. Politiska styrdokument avser policy, program och regler som är styrande i den kommunala verksamheten och strategier som kommunen ställt sig bakom/antagit.

Utifrån samtliga styrdokument beslutar kommunfullmäktige om vilka styrdokument som bolagen ska prioritera under budgetåret. Fullmäktige anger också ambitionsnivån för dessa styrdokument under budgetåret.

Ägarstyrning

Kommunfullmäktige har ett politiskt och ekonomiskt ansvar för bolagen vilket ställer krav på att bolagens utveckling och resultat följs upp. Dessutom ska kommunstyrelsen enligt kommunallagen utöva uppsikt över de kommunala bolagen. Detta ansvar och denna uppsiktsplikt utgör grunden för kommunens ägarstyrning och sker via både formell och informell styrning enligt nedan.

Den formella styrningen sker via bolagsordning, gemensamt ägardirektiv, särskilt ägardirektiv samt övriga styrdokument. Bolagen ska drivas enligt affärsmässiga principer under iakttagande av det kommunala ändamålet med verksamheten. Bolagen bedriver kommunal verksamhet och i den mån det är tillämpligt ska denna verksamhet utföras inom ramen för de kommunala befogenheterna såsom självkostnadsprincip³, likställighetsprincip⁴ och lokaliseringsprincip⁵.

Kommunens informella styrning av bolagen sker bland annat via ägardialoger mellan moderbolaget och dotterbolagen. Vid ägardialogerna diskuteras kommunens krav och förväntningar på de kommunalägda bolagen utifrån beslutade ägardirektiv. Ägardialogerna ska sammanfattas och informeras om till kommunstyrelsen en gång per år. Dessutom sker vd-möten där moderbolagets vd, vice vd och dotterbolagens vd:ar deltar.

Bolagen ska, där det är tillämpligt, följa de av kommunens utfärdade policyer, riktlinjer, mål, budget samt övriga tillämpliga styrdokument. Därutöver ska bolagen förhålla sig till rutiner, anvisningar och instruktioner som utfärdas av moderbolaget samt bidra med en aktiv och innehållsrik dialog mellan ägaren och bolagen.

Syftet med kommunens ägande av bolag är att dessa tillsammans med kommunens övriga verksamheter ska skapa nytta för kommunen och dess invånare. I syfte att främja det som är mest ändamålsenligt utifrån ett kommunkoncernsperspektiv. Den kommunala verksamheten såväl i förvaltningsform som i bolagsform ska präglas av

³**Självkostnadsprincipen:** Bolagen ska vid sin prissättning räkna med samtliga kostnader som vid normal affärsmässig drift är motiverade från företagsekonomisk synpunkt. Det innebär att relevanta interna och kalkylerade kostnader ska ingå. I självkostnaden ska också ingå kapitalkostnader samt skälig avkastning på det egna kapitalet.

⁴**Likställighetsprincipen:** Bolagen ska behandla de kunder som är kommunmedlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

⁵**Lokaliseringsprincipen:** Bolagen ska endast bedriva verksamhet inom det geografiska området Linköpings kommun. Denna princip gäller även för samtliga dotterbolag. Eventuella undantag framgår av de särskilda ägardirektiven.

samma helhetssyn och princip avseende koncern nytta. Kommunen och bolaget ska i samråd söka lösningar som tillgodoser kommunens samlade intresse.

Internkontroll

Bolagen har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Bolagen ska upprätthålla en tillfredsställande intern kontroll d.v.s. de ska med rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm.

Uppföljning

Kommunen följer upp och analyserar mål, verksamhet och ekonomi löpande under året.

Den kontinuerliga uppföljningen utgör en del av kommunstyrelsens uppsikt över bolagen. Uppföljning, och därigenom uppsikten, genomförs även genom exempelvis informationsöverföring vid möten mellan kommunstyrelse/kommundirektör och bolag/VD. Uppsikten ska genomföras proaktivt och innehålla en bedömning av effektiviteten och legaliteten av hur bolagen bedriver sin verksamhet.

Den kontinuerliga uppföljningen för kommunkoncernen omfattar:

- delårsrapporter per den 30 april, 31 augusti
- Bolagsstyrningsrapport
- årsredovisning
- finansrapporter
- Måluppfyllelse, bolagens uppfyllelse av det kommunala uppdraget
- bolagen och förbunden ingår i delårsrapporterna per den 30 april, den 31 augusti samt i årsredovisningen

Varje månad, utom för januari och juni, redovisas även en finansrapport.

I delårsrapporterna och årsredovisningen uppmärksammas kommunstyrelsen särskilt på de avvikelser som de bör följa med anledning av uppsiktsplikten. I årsredovisningen beskrivs hur kommunstyrelsen arbetat med uppsiktsplikten under året.

Bilaga 3

Organisation, roller och ansvar

Den politiska organiseringen i styrelse och nämnder syftar till att möta strategiska utmaningar, stärka kommunens förmåga att hantera omvärldsförändringar och prioriteringar avseende de kommunala verksamheterna. Det politiska arbetet i styrelse och nämnder ska därför präglas av långsiktig och strategisk utveckling, omvärldsbevakning samt samverkan både inom den kommunala organisationen och med externa parter.

Uppdrag och ansvarsfördelningen för de politiska organen framgår av kommunens reglemente. Det är de politiska företrädarnas uppgift att ange ambitionsnivå och prioriteringar, besluta om mål och inriktning på kort och lång sikt, fördela resurser och följa upp resultat i förhållande till de uppsatta målen. Förvaltningsorganisationen uppgift är att bereda och verkställa de politiska besluten. Hur detta ska ske regleras bland annat i delegationsordningar och i kommunens styrdokument.

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige, kommunens högsta beslutande organ, beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt såsom program, policies, mål och regler samt organiserar den kommunala verksamheten i kommunstyrelse, nämnder, bolag och kommunalförbund.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Styrelsen har ett övergripande ansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen leder och fastställer övergripande förutsättningar för planeringen och uppföljningen av hela den kommunala verksamheten. Styrelsen ska också utöva uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunala bolag, stiftelser och kommunalförbund. Kommunstyrelsen återrapporterar till fullmäktige.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Enligt kommunallagen 6 kapitlet ska kommunstyrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Styrelsen ska ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunens företag och kommunalförbund som kommunen är medlem i. Styrelsen ska uppmärksam följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen ska också hos fullmäktige, övriga nämnder och andra myndigheter göra de framställningar som behövs.

Styrelsen ska inom kommunen svara för:

- uppsikten över kommunens och kommunkoncernens samlade ekonomi
- uppsikten över övriga nämnders verksamhet
- uppsikten över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana juridiska personer som avses i kommunallagen 10 kap. 2–6 §§, och
- uppsikten över sådana kommunalförbund som kommunen är medlem i

Kommunstyrelsens beredning

Kommunstyrelsens beredning ansvarar för styrelsens politiska ärendeberedning.

Kommunstyrelsens strategiska utskott

Kommunstyrelsens strategiska utskott har till uppgift att hålla sig informerad om och diskutera det långsiktiga och strategiska arbetet avseende:

- övergripande långsiktiga och strategiska frågor samt
- budget- och flerårsplaner

Moderbolagets styrelse

Moderbolaget svarar för det direkta formella ägandet av dess dotterbolag.

Dotterbolagens styrelser

Bolagens styrelse ansvarar enligt aktiebolagslagen för organisationen och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Bolagsordningen jämte generella och särskilda ägardirektiv är beskrivning av vad som är bäst för bolaget jämlikt Aktiebolagslagen, styrelsen förbinder sig att genomföra och verka därefter.

Verkställande direktör

Verkställande direktör ska på bästa sätt tillvarata bolagets intresse och arbeta utifrån den vd-instruktion som bolagets styrelse fastställer. Det innebär att verkställande direktör ska verka för att kommunens ändamål med verksamheten förverkligas, så som det kommer i uttryck i bolagsordning, ägardirektiv och styrelsebeslut.

Auktoriserade revisorer och lekmannarevisorer

De auktoriserade revisorerna ska i den utsträckning som följer av god redovisningssed granska räkenskaperna, årsredovisningen samt styrelsens och verkställande direktörens arbete. Bolagsstämman får ge revisorn ett utökat granskningsuppdrag i den mån det inte strider mot lag, bolagsordning eller god redovisningssed. Revisorn upprättar revisionsberättelse till bolagsstämman, med uttalande i ansvarsfrågan.

Lekmannarevision är kommunfullmäktiges organ för granskning av all verksamhet i kommunen, vilket inkluderar bolagen. Lekmannarevisorn ska årligen lämna en granskningsrapport till bolagsstämman och kommunfullmäktige. I denna rapport ska de yttra sig om bolagets verksamhet bedrivits i enlighet med ändamålet i bolagsordning och ägardirektiv samt de kommunala befogenheterna som utgör ram för verksamheten.